

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
кафедра дошкільної освіти і соціальної роботи

Назва курсу	Теорія соціальної роботи
Викладачі	Волкова В.А.
Профайл викладачів	https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=m-TMFLIAAAAJ
Контактний тел.	
E-mail:	spdo@ukr.net
Сторінка курсу в CMS	
Консультації	Відповідно до графіку консультацій

1. Анотація до курсу

Предметом вивчення навчальної дисципліни є проблеми історії та теорії соціальної роботи; соціальна робота як специфічна форма допомоги й підтримки, що має в реальності різноманітні форми суспільної практики й виступає як наукова система пізнання об'єктивної реальності.

Міждисциплінарні зв'язки курсу : Історія, Соціологія, Практична психологія, Педагогіка, Правове регулювання соціальної роботи, Етика, Філософія, Аксиологія.

Програма навчальної дисципліни складається з таких блоків :

1. Історія соціальної роботи
2. Теоретичні основи соціальної роботи

У межах навчального курсу студенти ознайомлюватимуться з теоретичними аспектами та історією становлення і розвитку соціальної роботи.

2. Мета та завдання курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «**Теорія соціальної роботи**» є підготовка студентів до діяльності у соціальній сфері, ознайомлення з проблемами історії та теорії соціальної роботи у зарубіжних країнах і в Україні..

Формат курсу. В межах курсу студенти проходять лекційні та практичні заняття.

4. Результати навчання / компетентності

РН 28. Визначати соціальні проблеми, їх можливі структурні та культурні чинники.

РН 29. Використовувати природні чинники з метою зміцнення здоров'я, підвищення працездатності та стійкості до захворювань;

РН 39. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до усіх, що мають інші культурні, релігійні чи гендерновікові особливості.

ЗК 18. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 21. Здатність діяти соціально відповідально.

ЗК 22. Усвідомлення проблематики рівних можливостей у суспільстві, зокрема її гендерних, расових, вікових аспектів.

ФК 12. Здатність оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства;

1. Знання з предметної області

- Знання історії соціальної роботи в Україні, сучасних теорій соціальної роботи;
- знання принципів спілкування, навчання та підтримки людей в складних життєвих обставинах;
- знання основ соціальної політики та розробки соціальних програм та проектів
- знання й розуміння основних правових засад діяльності соціального працівника;
- знання й розуміння соціальних проблем, соціальної структури й процесів на рівні суспільства та громади;
- знання соціальних аспектів розвитку громад, інноваційних підходів до надання послуг клієнтам;

2. Когнітивні уміння та навички з предметної області

- здатність використовувати знання, уміння і практичні навички в галузі організації надання допомоги та підтримки людям із вразливих груп;
- розуміння етичних принципів надання допомоги клієнтам та етичних дилем, що виникають в процесі роботи із клієнтами та можливостей їх розв'язання;
- вміння працювати в мережі та формувати ефективні робочі стосунки між індивідами, агенціями, ресурсами громади, волонтерами та іншими професіоналами.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
К-сть годин	30	30	90

6. Ознаки курсу:

Рік викладання	семестр	спеціальність	Курс, (рік навчання)	Нормативний\вибірковий
2019 – 2020	7	Соціологія	4	вибіркова

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Студенти отримують теоретичні і практичні навички, знайомляться з основами соціальної роботи на базі методичного кабінету з соціальної роботи, який облаштований за сучасними потребами.

8. Політики курсу

Під час практичних занять студенти **отримують практичні навички з предметної області :**

- навички спілкування та розв'язання конфліктів;
- навички ведення та зберігання професійних записів;
- вміння працювати в мережі та формувати ефективні робочі стосунки між індивідами, агенціями, ресурсами громади, волонтерами та іншими професіоналами.
- вміння розуміти результати досліджень в галузі соціальної роботи, соціального забезпечення та соціальної політики;
- вміння використовувати інформаційні технології та програмне забезпечення для ведення професійних записів та аналізу робочої інформації.

Загальні уміння та навички

- вміння застосовувати відповідні способи спілкування та налагодження стосунків;
- вміння працювати з ПК, володіння навичками комп'ютерної обробки інформації, пошуку інформації в мережі Інтернет, зокрема в електронних базах даних;
- навички критичного мислення;
- навички логічного, послідовного й аргументованого викладу думки;
- навички самонавчання, самоорганізації, управління часом;
- навички усної та письмової комунікації українською та англійською мовами;
- вміння працювати в команді.

9. Схема курсу

Тиж. / дата / год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття) / Формат	Матеріали	Література Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
Тиж. 1. 10 акад. год.	Блок I. Історія соціальної роботи Тема 1. Періодизація історії соціальної роботи 1. Основні проблеми періодизації історії соціальної роботи 2. Архаїчний період. Родоплеменні й общинні форми допомоги і взаємодопомоги у слов'ян до X ст.	Лекція F2F (2 год) Семінарське заняття F2F (2 год) Самостійна робота (6 год)	презентація	1, 3, 5, 10, 13	Передивитись текст лекції і презентацію	Перший періодичний контроль

Тижд. 2 10 акад. год.	Тема 1. Періодизація історії соціальної роботи : 1. Основні проблеми періодизації історії соціальної роботи 2. Архаїчний період. Родоплеменні й общинні форми допомоги і взаємодопомоги у слов'ян до X ст..	Лекція <i>F2F</i> (2 год) Семінарське заняття <i>F2F</i> (2 год) Самостійна робота (6 год)	презентація	1, 3, 5, 13	Підготувати доповідь, презентацію, реферат	Перший періодичний контроль
Тиж. 3 10 акад. год.	Тема 2. Соціальна допомога у найдревніших слов'янських общинах та Київській Русі 1. Формування гуманістичних традицій у древніх слов'ян 2. Форми соціальної допомоги 3. Основні тенденції благодійності в Київській Русі. 4. Церковно-монастирські форми опіки.	Лекція <i>F2F</i> (2 год) Семінарське заняття <i>F2F</i> (2 год) Самостійна робота (6 год)	презентація	1, 3, 5, 6, 13	Передивитись текст лекції і презентацію	Перший періодичний контроль
Тиж. 4 10 акад. год.	Тема 2. Соціальна допомога у найдревніших слов'янських общинах та Київській Русі 1. Формування гуманістичних традицій у древніх слов'ян 2. Форми соціальної допомоги 3. Основні тенденції благодійності в Київській Русі. Княжа підтримка і захист. Князівська опіка слабкозахищених верств населення. 4. Церковно-монастирські форми опіки	Лекція <i>F2F</i> (2 год) Семінарське заняття <i>F2F</i> (2 год) Самостійна робота (6 год)	Презентація, реферати, есе, , творчі проекти	1, 3, 5, 6, 13	Підготувати доповідь, презентацію, реферат	Перший періодичний контроль

<p>Тиж. 5</p> <p>10 акад. год.</p>	<p>Тема 3: Історія соціальної роботи з кінця XIX ст. до нашого часу</p> <ol style="list-style-type: none"> Суспільна опіка на територіях підросійської України <ul style="list-style-type: none"> соціально-економічне становище основні напрями соціальної діяльності земських органів міська система допомоги Соціальна допомога в Галичині (на західноукраїнських землях) 	<p>Лекція <i>F2F</i> (2 год)</p> <p>Семінарське заняття <i>F2F</i> (2 год)</p> <p>Самостійна робота (6 год)</p>	<p>Презентація, реферати, есе, доповіді</p>	<p>1, 3, 5, 6, 13</p>	<p>Передивитись текст лекції і презентацію</p>	<p>Перший періодичний контроль</p>
<p>Тиж. 6</p> <p>10 акад. год.</p>	<p>Тема 3. Історія соціальної роботи з кінця XIX ст. до нашого часу</p> <ol style="list-style-type: none"> Проблема щастя людини та гармонійного розвитку в творчості Г.С. Сковороди. Висвітлення шляхів запобігання бідності Соціально-педагогічні ідеї К.Д. Ушинського М. І. Пирогов про необхідність зв'язку школи з життям Філантропічна діяльність О. Духновича, Х. Алчевської, М. Корфа 	<p>Лекція <i>F2F</i> (2 год)</p> <p>Семінарське заняття <i>F2F</i> (2 год)</p> <p>Самостійна робота (6 год)</p>	<p>презентація</p>	<p>1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13</p>	<p>Передивитись текст лекції і презентацію</p>	<p>Перший періодичний контроль</p>
<p>Тиж. 7</p> <p>10 акад. год.</p>	<p>Тема 4. Соціальна робота як наукова теорія й суспільна практика:</p> <ol style="list-style-type: none"> Наукові підходи до сутності поняття «соціальна робота» Соціальна робота в структурі соціальних наук Тенденції освіти у сфері соціальної роботи 	<p>Лекція <i>F2F</i> (2 год)</p> <p>Семінарське заняття <i>F2F</i> (2 год)</p> <p>Самостійна робота (6 год)</p>	<p>презентація</p>	<p>4, 7, 8</p>	<p>Передивитись текст лекції і презентацію</p>	<p>Перший періодичний контроль</p>
<p>Тиж. 8</p> <p>10 акад. год.</p>	<p>Тема 4. Соціальна робота як наукова теорія й суспільна практика:</p> <ol style="list-style-type: none"> Наукові підходи до сутності поняття «соціальна робота» Соціальна робота в структурі соціальних наук 	<p>Лекція <i>F2F</i> (2 год)</p> <p>Семінарське заняття <i>F2F</i> (2 год)</p>	<p>Презентація реферати, есе, творчі проекти</p>	<p>4, 5, 7, 8</p>	<p>Підготувати доповідь, презентацію, реферат</p>	<p>Другий періодичний контроль</p>

	1. 3. Тенденції освіти у сфері соціальної роботи	Самостійна робота (6 год)				
Тиж. 9 10 акад. год.	Блок 2. Теоретичні основи соціальної роботи Тема 5. Соціальна робота як базове поняття 1. Цінності в соціальній роботі. 2. Соціальна робота як наука. 3. Соціальна робота як суспільна практика 4. Методологія і методи соціальної роботи 5. Загальні і конкретні технології соціальної роботи	Лекція F2F (2 год) Семінарське заняття F2F (2 год) Самостійна робота (6 год)	Презентація	2, 7, 9	Передивитись текст лекції і презентацію	Другий періоди пері контролю
Тиж. 10 10 акад. год.	Тема 5. Соціальна робота як базове поняття 1. Цінності в соціальній роботі. 2. Соціальна робота як наука. 3. Соціальна робота як суспільна практика 4. Методологія і методи соціальної роботи 5. Загальні і конкретні технології соціальної роботи	Лекція F2F (2 год) Семінарське заняття F2F (2 год) Самостійна робота (6 год)	Презентація реферати, есе, творчі проекти	2, 7, 9	Підготувати доповідь, презентацію, реферат	Другий періоди пері контролю
Тиж. 11 10 акад. год.	Тема 6. Соціальна робота як цілеспрямована діяльність у суспільстві : 1. Державно-правові засади соціальної роботи 2. Соціальна робота і суспільні рухи 3. Соціальна робота в полікультурному суспільстві	Лекція F2F (2 год) Семінарське заняття F2F (2 год) Самостійна робота (6 год)	презентація	4, 5, 7, 8	Передивитись текст лекції і презентацію	Другий періоди пері контролю
Тиж. 12 10 акад. год.	Тема 6. Соціальна робота як цілеспрямована діяльність у суспільстві : 1. Державно-правові засади соціальної роботи 2. Соціальна робота і суспільні рухи 3. Соціальна робота в полікультурному	Лекція F2F (2 год) Семінарське заняття F2F (2 год) Самостійна	Презентація реферати, есе, творчі проекти	4, 5, 7, 8	Підготувати доповідь, презентацію, реферат	Другий періоди пері контролю

	суспільстві	робота (6 год)				
Тиж. 13 10 акад. год.	Тема 7. Соціальна робота як соціокультурний інститут : 1. Проблемне поле соціальної роботи в сучасному суспільстві 2. Волонтерський рух.	Лекція F2F (2 год) Семінарське заняття F2F (2 год) Самостійна робота (6 год)	презентація	4, 5, 7, 8	Передивитись текст лекції і презентацію	Другий періоди пері контролю
Тиж. 14 10 акад. год.	Тема 7. Соціальна робота як соціокультурний інститут : 1. Проблемне поле соціальної роботи в сучасному суспільстві 2. Волонтерський рух.	Лекція F2F (2 год) Семінарське заняття F2F (2 год) Самостійна робота (6 год)	Презентація реферати, есе, творчі проекти	4, 5, 7, 8	Підготувати доповідь, презентацію, реферат\	Другий періоди пері контролю
Тиж. 15 10 акад. год.	Тема 20. Соціальна робота з клієнтами, що залишилися без житла Бездомність та її причини. Загальні підходи та принципи роботи з бездомними людьми. Методи і технології соціальної роботи з бездомними. Організація надання допомоги бездомним. Організація діяльності соціальних служб в напрямку забезпечення бездомних осіб необхідними для життя умовами	Лекція F2F (2 год) Семінарське заняття F2F (2 год) Самостійна робота (6 год)	Презентація реферати, есе, творчі проекти	4, 5, 7, 8	Підготувати доповідь, презентацію, реферат	Другий періоди пері контролю

10. Система оцінювання та вимоги

Методи контролю результатів навчання: поточний контроль здійснюється у формі усних відповідей на семінарських заняттях; виконання тестових та творчих завдань; розв'язування ситуаційних задач. Підсумковий контроль – у формі заліку.

Система оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на ОП Соціологія базується на «Положенні про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького» (протокол від 20.09.2019 р. № 3) і «Положенні про бально-накопичувальну систему оцінювання навчальних досягнень» (від 28.11.2017 р., протокол №7), що затверджені Вченою радою МДПУ імені Богдана Хмельницького.

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (усні відповіді, тестові завдання, перевірка практичних завдань, самостійної роботи), періодичним контролем по тестах або контрольних робіт за матеріалами двох блоків. За результатами суми балів поточного оцінювання та двох періодичних контрольних робіт (ПКР) виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складовою результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).

Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.

Критерії оцінювання форма контролю – **залік**.

Підсумковим контролем є залік, який виставляється за результатами суми балів поточного оцінювання та двох періодичних контрольних робіт (ПКР), коли студент набрав не менше 60 балів, за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Критерії оцінювання знань і вмінь студентів

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Усна відповідь на практичному занятті	1-2 бали – за відповідь з принциповими помилками, що свідчать про нерозуміння студентом сутності питання, 3 бали – за відповідь з помітними помилками, вадами засвоєння, але такими, що не перешкоджають подальшому навчання, 4 - за відповідь із незначними помилками, 5 – за повну відповідь, логічно виважену, правильну за змістом
Індивідуальне опитування, доповіді, презентації	1-2 бали – за доповідь, що не розкриває змісту теми і містить суттєві помилки, 3 бали – за доповідь, що частково розкриває зміст теми з помітними помилками, але такими, що не

	перешкоджають усвідомленню суті питання, 4-5 балів – за достатньо повне розкриття змісту теми.
Компетентісно-орієнтовані завдання	1-2 бали – за виконання завдань із суттєвими помилками, 3 бали – за виконання завдань з помітними помилками, але такими, що не перешкоджають усвідомленню суті питання 4 бали – за достатньо повне виконання завдань із незначними помилками, 5 балів – за повне виконання завдань без помилок

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького	Оцінка за національною шкалою	
A	90-100	відмінно	Студент виявляє всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу, здатний використовувати набуті знання та вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища й факти. Мова логічно обґрунтована і граматично правильна
B	82-89	добре	Студент виявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, робити самостійні узагальнення та висновки, правильно виконує навчальні завдання, виправляє допущені помилки, кількість яких незначна. Відповіді досить повні, логічні, з елементами самостійності, але містять деякі неточності
C	74-81		
D	64-73	задовільно	Студент виявляє наявність знань лише основного матеріалу, відповідає по суті питання і в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь не повна, нечітка, містить неточності, дає недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність викладу матеріалу, відчуває труднощі, застосовуючи знання при рішенні практичних задач
E	60-63		
FX	0-59	незадовільно з можливістю повторного складання	Студент не знає значної частини матеріалу курсу, допускає суттєві помилки при висвітленні основних

			питань, при формулюванні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, не може провести зв'язок між теоретичним матеріалом і сучасною дійсністю, не може правильно вирішити конкретну задачу, зорієнтуватись в конкретній ситуації, робить велику кількість помилок в усній відповіді.
--	--	--	--

Розподіл балів, що присвоюються студентам з навчальної дисципліни «**Теорія соціальної роботи**»

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та критерії до їх зарахування
Реферат	5 балів 3 – за наявність змісту та правильне оформлення, актуальність теми. План реферату має системно розкривати обрану тему. 4- за наявність цікавих фактів, виділення термінів, схем, наявність достатньої кількості сучасних нормативних і наукових джерел. 5 – розробка та обґрунтування пропозицій щодо поліпшення роботи в тій чи іншій сфері діяльності, визначеній темою реферату. Особистий внесок оцінюється із наявності власних аналітичних висновків та конкретних пропозицій щодо покращення діяльності
Презентація	5 балів (1 – за інформаційні слайди; 2 - за доповнення презентації цікавими ілюстраціями; 3 – відповідність тексту та ілюстрацій; 4 – обґрунтоване використання кольорової гами, розмірів шрифту, кількості слайдів; 5 – достатня інформативність і унаочнення інформації за темою презентації)
Огляд літературних джерел	5 балів – достатня кількість джерел, правильність їх оформлення, відповідність тематиці, 4 б. – достатня кількість джерел, правильність їх оформлення, не повна відповідність тематиці; 3 – достатня кількість джерел, неправильність їх оформлення, не повна відповідність тематиці; 2 – недостатня кількість джерел, неправильність їх оформлення, відповідність тематиці; 1 – недостатня кількість джерел, неправильність їх оформлення, не відповідність тематиці.
Залік	100 балів: Тестові завдання: 1 бал – завдання виконано, 0 балів – завдання не виконано.

11. Рекомендована література

1. Горілий А. Г. Історія соціальної роботи в Україні. - Тернопіль, 2001. – 68 с.
2. Пейн Малколм. Сучасна теорія соціальної роботи. – К., 2000. – 456 с.
3. Попович Г. М. Соціальна робота в Україні і за рубежом. – Ужгород: УДУ; 2000.
4. Практична соціальна робота / За редакцією Пам Картер, Тоні Джеффа та Марка К. Сміта. Київ, 1996.
5. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І. Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; За заг. ред.: І. Д. Зверєвої, Г.М. Лактіонової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 256 с.
6. Соціальна робота в Україні: перші кроки / Під ред. В. Полтавця. – К. : Видавничий дім “КМ Academia”, 2000. – 236 с.
7. Соціальна робота: В 3-х ч. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. Ч. 1 : Основи соціальної роботи / Н.В. Бондаренко, І.М. Грига, Н.В. Кабаченко та ін.; За ред. Т. Семигіної та І. Григи. 2004. 178 с.

8. Соціальна робота: В 3-х ч. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. Ч. 2 : Теорії та методи соціальної роботи / Н.В. Бондаренко, І.М. Грига, Н.В. Кабаченко та ін.; За ред. Т. Семигіної та І. Григи. 2004. 244 с.
9. Теорії і методи соціальної роботи: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. 328 с.
10. Тюття Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота (теорія і практика) : Навч. посіб. К. : ВМУРОЛ "Україна", 2004. С. 381 - 398.
11. Закон України «Про соціальну роботу» від 29 листопада 2005 року № 4210 URL : <http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb>.
12. Розвиток соціальної роботи в незалежній Українській державі URL : <http://www.info-library.com.ua/books-text-5145.html>
13. Попович Г. Соціальна робота в Україні і за рубежом [URL : <http://www.twirpx.com/file/623486/>
14. Тюття Л.Т. Соціальна робота URL : <http://westudents.com.ua/knigi/564-sotsalna-robotat-tyuptya-lt.html>
15. Зверева І.Д. Соціальна робота в Україні. Навчальний посібник URL : <http://www.twirpx.com/file/459029/>
16. Соціальна робота в Україні: перші кроки URL : <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/5102>